

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

HÖGSTA DOMSTOLEN
R 1

INKOM: 2019-11-15
MÅLNR: Ö 5734-19
AKTBIL: 5

Mål Ö 5734-19, Skatteverket ./ Miclin George m.fl. angående utmätning; ersättning för rättegångskostnader

Omständigheter m.m.

Med hänvisning till Skatteverkets överklagande den 30 oktober 2019 åberopar verket de grunder och omständigheter som staten tidigare har anfört i hovrätt och tingsrätt samt vill tillägga följande.

Skatteverket har inte medgett att betala några rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten. Skatteverket har därför inte haft anledning att anföra något om hur kostnaderna ska fördelas på övriga parter i målet. Kostnadernas fördelning ska prövas självmant av rätten och enligt Skatteverkets uppfattning innebär detta att det inte finns något hinder för Högsta domstolen att nu pröva verkets yrkande i andra och tredje hand.¹

Bakgrund

Miclin George överklagade ett beslut av Kronofogdemyndigheten (KFM) att utmäta en bil för betalning av skulder till Skatteverket, Brottsoffermyndigheten, samt .

Den 2 april 2019 underrättade Vänersborgs tingsrätt Skatteverket om att det den 8 april skulle hållas sammanträde i ett ärende rörande överklagande av beslut om utmätning. Några ytterligare handlingar från tingsrätten bifogades inte till underrättelsen. För att kunna ta ställning till överklagandet infordrade Skatteverket övriga handlingar i tingsrättens ärende.

Den 3 april inkom dels själva överklagandeskriften dels ytterligare vissa handlingar som tillförts tingsrättens ärende, sammanlagt 26 sidor. Skatteverkets handläggare tog del av materialet från tingsrätten och fann att det fortfarande saknades ett stort antal handlingar.

Den 5 april översände tingsrätten på anmodan ytterligare 26 sidor. Denna gång fanns det även med ett yttrande av ombudet för Miclin George med uppgivande av bl.a. bevisuppgifter. Senare samma dag medgav verket överklagandet men bestred samtidigt Miclin Georges yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

Den 8 april underrättade Skatteverket tingsrätten att verket, mot bakgrund av det tidigare medgivandet, inte avsåg att delta i sammanträdet samma dag. Trots detta deltog Skatteverket per telefon inledningsvis på sammanträdet men beviljades sedan av tingsrätten att inte längre

¹ Se t.ex. Göta Hovrätts beslut den 15 januari 2019 i mål nr Ö 3244-18 som bifogats det tidigare inlämnade överklagandet

behöva närvara resten av sammanträdet. Förutom klaganden Miclin George och hennes två ombud så var inte någon av de övriga som underrättats om sammanträdet närvarande. Det framgår av protokollet att det därefter lämnades in bevisning, hölls förhör under sanningsförsäkran samt lämnades in kostnadsräkning.

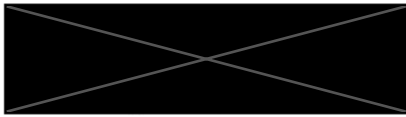
Skatteverkets yrkande i första hand att Skatteverket ska befrias från att ersätta Miclin George för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten

I ett allmänt mål hos KFM är staten eller en kommun sökande, 1 kap. 7 § första stycket utsökningsbalken (UB). Det är i princip alltid KFM själv som företräder sökanden vid förfarandet hos myndigheten, 2 kap. 30 § andra stycket UB. Det finns bara två undantag där den myndighet som överlämnat fordringen för indrivning går in som part vid handläggningen hos myndigheten, se 2 kap. 5 § och 3 kap. 21 § UB. Skatteverket har således vid tingsrätten intagit rollen som motpart till Miclin George endast på grund av att verket var sökande i ett utsökningsmål som omfattas av utmättningsbeslutet avseende den aktuella bilen. Så snart Skatteverket av tingsrätten fått del av samtliga handlingar i ärendet så har verket omedelbart medgivit överklagandet. Eftersom verket inte tidigare fått del av dessa handlingar så kan det inte krävas att verket borde ha agerat ännu tidigare. Tingsrätten har konstaterat att ingen av de enskilda sökandena har yttrat sig över överklagandet och att de därför ”inte har intagit någon sådan partsställning som motiverar att de ska ersätta Miclin George för rättegångskostnader enligt bestämmelserna i 32 § ärendelagen jämförd med 18 kap. rättegångsbalken”. Hovrätten har instämt i tingsrättens bedömning. Skatteverket anser att detsamma i så fall i ännu större utsträckning kan sägas gälla för verket. Genom att omedelbart medge överklagandet så har Skatteverket inte intagit någon sådan partsställning som motiverar att verket ska ersätta henne för några rättegångskostnader. Någon egentlig intressekonflikt har inte funnits mellan Skatteverket och Miclin George varför verket bör befrias från skyldigheten att betala hennes rättegångskostnader².

Oavsett ovanstående så saknas det förutsättningar motsvarande omständigheterna i NJA 2015 s 374. Det har inte varit befogat att med hjälp av två ombud hålla förhör under sanningsförsäkran med tredje man när Skatteverket omedelbart medgivit överklagandet i något som är ett ganska typiskt utmättningsärende. Det har inte varit fråga om ett mål med omfattande bevisning avseende en stor mängd utmätt egendom.

Skatteverkets yrkande i andra hand att [redacted] och [redacted] solidariskt med Skatteverket ska ersätta Miclin George för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten med 27 984 kr jämte ränta

² På sådant sätt har Hovrätten över Skåne och Blekinge resonerat i beslut den 3 oktober 2019 i mål nr ÖÅ 2035-19 och 2037-19. Målet ÖÅ 2037-19 är enligt uppgift överklagat till Högsta domstolen. Se även NJA 2001 s 381 där en förlorande part undgick betalningsansvar med hänvisning till att han fört talan först i HD och där medgett den vinnande partens talan och att det därför inte förelegat någon egentlig intressekonflikt mellan honom och den vinnande parten.

Om Högsta domstolen bedömer att Skatteverket inte kan undgå att bli betalningsskyldig för Miclin Georges rättegångskostnader så bör även övriga medparter mot vilka hon framställt anspråk på ersättning förpliktas att solidariskt med Skatteverket ersätta henne.

I ett ärende med enskilda parter ska domstolen enligt 32 § lagen (1996:242 om domstolsärenden) tillämpa bestämmelserna 18 kap. rättegångsbalken (RB) om rättegångskostnad. I kommentaren till bestämmelsen tar man särskilt upp överklagade utsökningsmål där det finns såväl en enskild som en allmän motpart och anför att om en enskild motpart då är passiv under hela förfarandet bör något kostnadsansvar inte dömas ut.³ Uppfattningen i kommentaren har fortfarande som utgångspunkt att staten inte kan åläggas något kostnadsansvar enligt tidigare praxis (NJA 1998 s 443 och NJA 2000 s 109). Eftersom kommentaren inte är uppdaterad med anledning av ny praxis finns det behov av klargörande i denna inte ovanliga situation med både enskilda och allmänna borgenärer som klagandens motparter.

Som ovan anförts har tingsrätt och hovrätt ansett att de enskilda sökandena ”inte har intagit någon sådan partsställning som motiverar att de ska ersätta Miclin George för rättegångskostnader enligt bestämmelserna i 32 § ärendelagen jämförd med 18 kap. rättegångsbalken”. Skatteverket anser dock att även i förevarande fall ska huvudregeln gälla att en part som tappar målet ersätta motparten dennes rättegångskostnad om det inte finns skäl att göra undantag från denna huvudregel (18 kap. 1-6 §§ RB). Frågan när det gäller Skatteverkets andrahandsyrkande är således hur man ska bedöma situationen att det finns flera förlorande parter, varav Skatteverket är en av dessa.

Högsta domstolen har öppnat upp för att den enskilde som vinner ett överklagat utmättningsmål under vissa förutsättningar har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av 2 kap. 11 § RF. Denna bestämmelse innehåller dock inga närmare bestämmelser om rättegångskostnad. Enligt Skatteverket ligger det närmast till hands att Högsta domstolen har avsett att man ytterst får tillämpa 18 kap. RB. Enligt Skatteverkets uppfattning måste således domstolarna med ledning av dessa bestämmelser bedöma de vanliga frågorna om t.ex. ersättningens omfattning (8 §), solidarisk ansvarighet (9 §), fördelning av betalningsskyldighet (11 §) samt skyldighet att inom viss tid framställa yrkande om ersättning (14 §). Dessa bestämmelser ska domstolen beakta ex officio.

Skatteverket har, till skillnad från övriga motparter till tredje man, tydligt angivit sin inställning och genast medgivit överklagandet. Domstolen ska se till att ett ärende avseende en överklagad utmätning blir så utrett som dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i ärendet. Med hänsyn till de övriga motparternas passivitet så har domstolsprövningen blivit mer omfattande än vad som varit nödvändigt eftersom domstolen behövt utreda sakförhållanden utan att kunna beakta motparternas inställning till överklagandet. Om även de enskilda borgenärerna genast hade medgett överklagandet så skulle t.ex. något sammanträde inte behövt hållas. Med hovrättens synsätt kommer det alltså att vara fördelaktigt för en enskild part som riskerar att förlora ett överklagat utsökningsmål att ”ligga lågt” och vara passiv i de ärenden där även staten är borgenär.

Miclin George har av någon anledning endast yrkat ersättning för rättegångskostnader av Skatteverket, och Hon har uttryckligen förklarat att hon

³ Fitger m.fl./Lagen om domstolsärenden

inte riktar något yrkande mot Brottsoffermyndigheten trots att myndigheten, liksom Skatteverket, varit en sådan motpart som genast medgivit överklagandet. Om det är så att man kan välja att endast yrka ersättning av en betalningsduglig motpart och bortse från en eller flera övriga motparter så lider den som förpliktats att betala rättsförlust i det att hen inte kan regressvis kräva övriga förlorande parter på deras andel av de uppkomna kostnaderna. Göta Hovrätt har, när det gäller en talan om bättre rätt till egendom, ansett att när ett kostnadsansvar bara riktas mot Skatteverket så kan verket enbart åläggas att betala den andel av kostnaderna som verket slutligt hade fått stå om den vinnande parten hade framställt sitt anspråk mot samtliga motparter.⁴ Skatteverket anser att detta resonemang även bör gälla i förevarande fall. Av denna anledning har Miclin George rätt att såsom ersättning för rättegångskostnader endast erhålla tre fjärdedelar av det yrkade beloppet 37 313 kr, d v s 27 984 kr.

Skatteverkets yrkande i tredje hand att och solidariskt med Skatteverket ska ersätta Miclin George för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten med 37 313 kr jämte ränta

Om Högsta domstolen bedömer att det inte har någon betydelse att Miclin George endast riktat sitt krav på ersättning för rättegångskostnader mot tre av fyra förlorande parter så bör övriga två medparter förpliktas att solidariskt med Skatteverket ersätta hennes rättegångskostnader fullt ut.

Skatteverket hänvisar till vad som anförts ovan avseende verkets yrkande i andra hand.

⁴ Göta Hovrätts beslut den 15 januari 2019 i mål nr Ö 3244-18 som bifogats det tidigare inlämnade överklagandet